

Nr 120.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godtagande av ackord i vissa fall å kronans fordringar för försålda kronoegendomar, m. m.; given Stockholms slott den 9 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

Jag anhåller att få underställa Kungl. Maj:t följande ärenden rörande godtagande av ackord å kronans fordran för försåld kronoegendom.

1. *Angående kronans fordran hos C. H. Larsson å $\frac{3}{10}$ mantal Dagöholm nr 5 litt. Ab i Södermanlands län.*

Efter därom av 1916 års riksdag lämnat medgivande (prop. nr 109, punkt 2; R. skr. nr 162) förordnade Kungl. Maj:t den 2 juni 1916, att av kronoegendomen $2\frac{7}{8}$ mantal Dagöholm nr 5 i Lerbo socken av Södermanlands län, bland annat, lotten litt. D, benämnd Kjesebro, skulle säljas enligt gäl-

lande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar. Vid ägostyckningsförrättning har lotten åsatts $\frac{3}{10}$ mantal under be-teckning Dagöholm nr 5 litt. Ab.

Lägenheten, som vid uppskattning 1913 saluvärderats till 12,000 kronor, varav för växande skog 4,757 kronor, inköptes av C. H. Larsson efter täv-lan med annan spekulant för en köpeskilling av 22,100 kronor samt tillträd-des den 14 mars 1919. Vid tillträdet erlade Larsson en tiondel av köpe-skillingen. Den 11 juli 1924 beviljade Kungl. Maj:t Larsson anstånd till den 14 mars 1928 med erläggande av till betalning den 14 mars 1924 förfallet och samma dag 1925—1927 förfallande räntebelopp å den oguldna delen av ifrågavarande köpeskilling under vissa villkor. 1929 års riksdag medgav Larsson befrielse från erläggande av den 14 mars 1928 till betalning för-fallna räntebelopp tillhopa 4,112 kronor 74 öre å ogulden del av köpe-skillingen för fastigheten (prop. nr 144; R. skr. nr 196). Vidare har Kungl. Maj:t den 5 augusti 1932 medgivit, att då resterande del, 416 kronor 4 öre, av till den 14 mars 1932 förfallet räntebelopp, 716 kronor 4 öre, å köpe-skillingen för lägenheten finge erläggas på så sätt, att, därest så icke re-dan skett, 150 kronor skulle omedelbart inbetalas, 200 kronor erläggas den 28 augusti 1932 samt 66 kronor 4 öre den 1 oktober 1932 under vissa villkor.

Domänstyrelsen har med utlåtande den 20 januari 1934 överlämnat en ansökan från Larsson om nedsättning av köpeskillingen. I ärendet har statskontoret den 31 januari 1934 avgivit infortrat utlåtande. Av hand-lingarna inhämtas huvudsakligen följande.

Larsson har anhållit, att å resterande köpeskilling måtte avskrivas så stort belopp, att det bleve möjligt för honom att behålla fastigheten. Då han 1919 inköpte fastigheten, var den obebyggd. Under åren 1919—1921 hade Larsson uppfört boningshus, ladugård, stall och loge, vilka tillsam-mans kostat 29,000 kronor, förutom eget arbete och virke från skogen. Lars-son disponerade före köpet cirka 15,000 kronor förutom behövlig uppsätt-ning. På grund av den nu inträffade lågkonjunkturen vore Larsson icke i stånd att fullgöra sina betalningsskyldigheter utan löpte risk att få gå från gården och förlora allt vad han ägde. Larsson framhöll vidare, att han hade 4 barn under 15 år att försörja. Fastighetens skogstillgång utgjordes av övervägande ungskog och funnes intet avverkningsbart. År 1925 hade Larsson sålt 40 famnar massaved, som inbringat 2,400 kronor.

Larssons skulder utgjorde enligt en den 14 april 1933 förrättad boupp-teckning:

inteckning för ogulden köpeskilling i fastigheten	kronor	19,890	
förfallen ränta därå	»	1,192	
skulder till enskilda fordringsägare	»	12,188	
övriga skulder	»	100	33,370
Tillgångarna utgjorde	»		20,153
därav för fastigheten 17,000 kronor			
Skulder över tillgångar utgjorde	kronor		13,217.

Larssons borgenärer hade godkänt överenskommelse om 20 procent ackord å sina fordringar, under förutsättning att kronan för sin del godtoge samma ackord å den del av sin in-tecknade fordran, som låge över 14,000 kronor.

Enligt ackordsförslaget skulle kronans fordran å tillhopa 21,082 kronor av Larsson gäldas sålunda, att kronan erhöle

dels obetalda, förfallna räntor per 14 mars 1933	kronor	1,192
dels kronor 14,000, som skulle inestå	»	14,000
dels 20 procent ackord å övrig fordran 5,890	»	1,178
		kronor 16,370.

Domänintendenten har tillstyrkt, att kronan godtoge förenämnda förslag till ackord. Det torde vara ovisst, om kronan skulle kunna utfå mera vid ett exekutivt förfarande. Därest ackordet kunde genomföras enligt förslaget, borde Larsson med utsikt till framgång kunna kvarsitta på stället. Han vore väl värd att hjälpas. Beträffande den kvarstående skulden på fastigheten vore det lämpligast, om denna kunde få erläggas jämlikt 22 § A i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., varvid dock å amorteringsdelen avbetalningarna skulle börja att erläggas från och med första året.

Länsstyrelsen har som eget utlåtande åberopat domänintendentens yttrande.

Stödlånenämnden i länet har framhållit, att handlingarna för ackordslån till Larsson granskats och att medel till ackordslån för Larsson begärts.

Domänstyrelsen har anfört, att av den i ärendet verkställda utredningen syntes framgå, att kronan borde medverka till att sökanden erhöle ackordslån. För att i möjligaste mån hjälpa köparen att för framtiden fullgöra sin amorteringsskyldighet ansåge styrelsen i likhet med domänintendenten, att i fastigheten kvarstående fordran finge gäldas enligt 22 § A i förenämnda förordning, varvid amorteringsskyldigheten skulle inträda från och med 1934.

Statskontoret har tillstyrkt, att kronan måtte lämna sin medverkan till den ifrågasatta stödaktionen på så sätt, att för kronans del godtoges 20 procent ackord.

2. Angående kronans fordran hos S. E. Carlströmer å lägenheten Spånga nr 1 litt B i Södermanlands län.

Den 30 maj 1919 förordnade Kungl. Maj:t, att av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Spånga nr 1 i Lerbo socken av Södermanlands län skulle försäljas, bland annat, lotten litt. B å offentlig auktion till den högstbjudande under de villkor, som vore bestämda i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874. Lotten, som omfattade 43.654 hektar, därav åker och tomt 14.413 hektar, äng 6.146 hektar, skogs- och betesmark 22.743 hektar samt impediment 0.352 hektar,

hadé saluvärderats till 27,300 kronor. Den växande skogen hade därvid upptagits till 10,800 kronor.

Å auktion den 24 juli 1920 inköptes ifrågavarande lott av Swen Emil Carlströmer för 29,800 kronor med tillträde den 14 mars 1921. Köpeskillingen skulle erläggas med en sjättedel årligen under loppet av sex år. De tre första årens amorteringar erlades av Carlströmer. Den 20 juni 1924 beviljade Kungl. Maj:t Carlströmer anstånd under fem år med erläggande av de respektive den 14 mars 1924 till betalning förfallna och samma dag 1925 och 1926 förfallande sjättedelarna av ifrågavarande köpeskillning på villkor, bland andra, att Carlströmer erlade ränta efter 5 procent på oguldet, till betalning förfallet belopp. Samtidigt medgav Kungl. Maj:t Carlströmer anstånd till respektive anståndstiders utgång med erläggande av nämnda ränta. Den 12 februari 1926 erhöll Carlströmer ersättning för vissa kostnader i samband med laga skifte å fastigheten med 1,401 kronor 6 öre, men fann Kungl. Maj:t ansökning av Carlströmer om nedsättning av köpeskillingen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Efter därom av 1930 års riksdag lämnat medgivande (prop. nr 141; R. skr. nr 109) har Kungl. Maj:t den 25 april 1930 föreskrivit, att Carlströmer skulle befrias från erläggande av den 14 mars 1930 upplupen ränta å ogulden del av köpeskillingen, varjämte Kungl. Maj:t medgav, att ogulden del av köpeskillingen skulle erläggas på sätt i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. stadgades i fråga om erläggande av köpeskillning för jordbruksegnahemslägenhet, därvid i tillämpliga delar bestämmelserna i 22 § A skulle lända till efterrättelse. Vidare har Kungl. Maj:t den 6 november 1931 beviljat Carlströmer anstånd till den 14 mars 1933 med erläggande av till betalning den 14 mars 1931 och samma dag 1932 förfallna ränte- och amorteringsbelopp å ogulden del av ifrågavarande köpeskillning under visst villkor, men fann Kungl. Maj:t Carlströmers ansökan om befrielse från att erlägga resterande skuld till kronan eller nedsättning av densamma icke föranleda till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I skrivelse den 1 mars 1933 har Carlströmer hemställt om efterskänkande av resterande köpeskillingen. Häröver hava infordrade utlåtanden avgivits den 20 januari 1934 av domänstyrelsen och den 31 januari 1934 av statskontoret. Av handlingarna inhämtas huvudsakligen följande.

Carlströmers skulder utgjorde enligt en den 7 april 1933 förrättad bo-uppteckning:

inteckning i fastigheten	kronor	14,656
förfallen ränta därå	»	690
skulder till enskilda fordringsägare	»	11,871
övriga skulder	»	450
Tillgångarna utgjorde	»	15,150
därvid fastigheten, som taxeringsvärderats till 15,000 kronor, upptagits till 13,000 kronor.		
Skulder över tillgångar utgjorde.....	kronor	12,517.

Den 15 juni 1933 beviljades Carlströmer av Södermanlands läns läne-nämnd ackordslån till ett belopp av 3,500 kronor. Carlströmers borgenärer hade godkänt överenskommelse om 20 procent ackord å sina fordringar under förutsättning, att kronan för sin del godtog samma ackord å den del av sin intecknade fordran, som låge över 6,500 kronor. Vid en sådan uppgörelse skulle kronan erhålla:

dels fullt upplupna räntor per den 1 april 1933	kronor	690
dels 6,500 kronor, som skulle inestå	»	6,500
dels 20 procent å övrig fordran, 8,156 kronor 24 öre.....	»	1,631
		kronor 8,821.

Carlströmer har nu anfört, att enda räddningen för honom vore, att staten efterskänkte den resterande delen av den höga köpeskillingen. Staten hade i arrende för Spånga nr 1 haft 470 kronor om året för arrendeperioden 1901—1921. Carlströmer hade för lotten litt. B av Spånga nr 1 inbetalat 15,100 kronor, vilket efter 4 procent motsvarade en årlig avkastning av 604 kronor.

Domänintendenten har tillstyrkt, att kronan nedsatte sin inom fastighetsvärdet liggande prioriterade fordran till 6,500 kronor och godtog 20 procent å resten. Beträffande egendomens skötsel kunde ingen anmärkning riktas mot ägaren; dock kunde byggnadernas underhåll varit något bättre. Sökandens svaga ekonomi hade likväl omöjliggjort bättre underhåll. Vid en försäljning nu av fastigheten torde den kunna inbringa 12,000 kronor. Samtliga Carlströmers övriga borgenärer hade godtagit 20 procent ackord.

Domänstyrelsen har ansett, att kronan borde medverka till att sökanden erhöles ackordslån. Något efterskänkande av kronans fordran härutöver kunde styrelsen ej förorda. För att i möjligaste mån hjälpa köparen att för framtiden fullgöra sin amorteringsskyldighet, ville styrelsen tillstyrka, att i fastigheten i enlighet med förestående förslag kvarstående fordran, 6,500 kronor, finge gäldas enligt 22 § A i 1929 års förordning, därvid amorteringsskyldigheten skulle inträda från och med 1934.

Statskontoret har tillstyrkt, att kronan måtte lämna sin medverkan till den ifrågasatta stödaktionen på så sätt, att ett ackord av 20 procent godtoges för kronans fordringar å ett belopp av 8,156 kronor 24 öre.

3. *Angående kronans fordran hos A. L. Carlsson å lotten Starby kungsladugård litt. Aa i Östergötlands län.*

Efter därom av 1924 års riksdag lämnat medgivande (prop. nr 158, punkt 1; R. skr. nr 291) förordnade Kungl. Maj:t den 13 juni 1924, att av arrendelotten nr 1 B eller Kerstintorp under Starby kungsladugård i St. Pers m. fl. socknar i Östergötlands län skulle enligt då gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar försäljas bland annat lot-

ten litt. Aa med en areal av 17.67 hektar och ett saluvärde av 20,380 kronor. Sedan anbud å ifrågavarande lott litt. Aa under hand avgivits av olika personer, däribland kusken August Ludvig Carlsson, med 26,000 kronor, har Carlsson vid en år 1926 hållen auktion för lottens försäljning stannat för högsta anbudet med 42,000 kronor.

Den 6 mars 1931 beviljade Kungl. Maj:t under vissa villkor Carlsson anstånd till den 1 oktober 1931 med erläggande av 756 kronor eller hälften av den 5 januari 1931 till betalning förfallet räntebelopp å ogulden del av köpeskillingen för fastigheten. Den 30 december 1932 fann Kungl. Maj:t av Carlsson gjorda ansökningar om nedsättning av köpeskillingen för ifrågavarande lott icke föranleda till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Slutligen har Kungl. Maj:t den 11 augusti 1933 funnit ansökan av Carlsson om rätt att få behålla ifrågavarande lott, oaktat han icke förmått fullgöra sin betalningsskyldighet för densamma, icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I skrivelse den 23 augusti 1933 har Carlsson hemställt om nedsättning i samband med ackord av köpeskillingen för förenämnda lägenhet. Häröver hava infordrade utlåtanden avgivits den 20 januari 1934 av domänstyrelsen och den 31 januari 1934 av statskontoret. Av handlingarna inhämtas huvudsakligen följande.

Carlsson har anført, att han inköpt fastigheten 1926 för 42,000 kronor, vilket varit för mycket. Då han varit rättare å gården samt bebott lägenheten från 1915, hade han dock helst velat bo kvar och få eget hem. Vid tillträdet hade han betalat 4,200 kronor av köpeskillingen. Hans skulder utgjorde enligt en den 15 augusti 1933 förrättad bouppteckning:

inteckning i fastigheten	kronor 37,800
förfallen ränta därå	» 3,625
skulder till enskilda fordringsägare	» 2,406
övriga skulder	» 684
	<u>44,515</u>
Tillgångarna utgjorde	kronor 23,550
därav fastigheten, som taxeringsvärderats till 23,800 kronor, saluvärderats till 21,000 kronor	
Skulder över tillgångar utgjorde	kronor 20,965.

Carlsson, vars övriga borgenärer godkänt överenskommelse om 6 procent ackord å sina fordringar, har hemställt, att kronan måtte biträda överenskommelsen beträffande den del av sin fordran, som låge över 21,000 kronor. Enligt detta förslag skulle kronans fordran å 41,425 kronor av Carlsson gäldas sålunda, att kronan erhöles

dels kronor 21,000, som skulle inestå	kronor 21,000
dels 6 procent ackord å övrig fordran, 20,425	» 1,225
	<u>kronor 22,225.</u>

Förslaget innebure efterskänkande från kronans sida av ett belopp av 19,200 kronor.

Domänintendenten har värdesatt lägenheten till 25,000 kronor. Läget å fastighetsmarknaden vore dock sådant, att det vore osäkert, om detta pris kunde uppnås vid en exekutiv auktion. Därest kronan godtog ackordsförslaget, skulle kronan erhålla 22,225 kronor eller ett belopp, som med endast cirka 6.5 procent understege taxeringsvärdet. Under sådana förhållanden och då det vore ovisst, om kronan genom exekutiv auktion skulle göra någon vinst, samt då därtill komme, att Carlssons familj utgjordes av åtta barn, varav fem minderåriga, vilka eventuellt skulle bliva hemlösa, om Carlsson ej kunde kvarstanna å lägenheten, tillstyrkte domänintendenten ansökningen under förutsättning att ett medgivande i detta fall ej förde med sig alltför stora konsekvenser.

Länsstyrelsen har den 6 mars 1933 till betalning ur ifrågavarande ägolott fastställt kronans fordran på grund av in-teckning till säkerhet för ogulden köpeskilling jämte ränta, samt förordnat, att, därest likvid ej mellankomme, den in-tecknade fastigheten finge försäljas i den ordning, som om utmätt fast egendom stadgades. Auktion å fastigheten hade ansetts icke lämpligen böra förrättas våren 1933. Den 10 juni 1933 ställde länsstyrelsen, på yrkande av kronan, fastigheten under tvångsförvaltning samt förordnade domänintendenten till syssloman enligt 117 § utsökningslagen.

Östergötlands läns länenämnd för ackords- och stödlåneärenden har den 23 september 1933 meddelat Carlsson, att nämnden funnit ackordslån å 3,105 kronor kunna beviljas honom, därest det visades, att även staten för viss del av sin fordran godtog 6 procent ackord.

Domänstyrelsen har ansett omständigheterna i föreliggande fall vara sådana, att kronan borde medverka till att Carlsson erhöles ackordslån. Enligt 3 § tredje stycket kungörelsen den 21 april 1933 (nr 135) om ackordslån och stödlån till jordbrukare skall i samband med ackord betalas förfallen utskyld och arrendeavgift ävensom ränta å fordran, för vilken ställts säkerhet i form av bland annat in-teckning. I förevarande fall skulle endast 6 procent utgå å det oguldna räntebeloppet. Styrelsen ansåge emellertid, att denna omständighet ej borde utgöra hinder för ackordets genomförande.

Statskontoret har med hänsyn till den sökanden åvilande försörjningsplikten tillstyrkt ansökningen.

4. *Av domänstyrelsen ifrågasatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att godtaga ackord för kronans fordringar för försålda kronoegendomar.*

Domänstyrelsen har i skrivelse den 20 januari 1934, under erinran om förberörda under punkterna 1—3 angivna ärenden samt om behandlingen vid 1933 års riksdag av ett liknande ärende (prop. nr 178; R. skr. nr 163), framhållit, att fall torde komma att uppstå, då avsikten med ackordslån

bleve förfelad, på grund av att kronan vore fordringsägare och kronans medgivande till godtagande av ackord ej kunde erhållas inom sådan tid, att övriga borgenärer läte sig nöja med den väntetid för sina fordringsars delvisa likvidering, som kunde komma att uppstå därigenom att riksdagens medverkan erfordrades för kronans godtagande av ackord. Med anledning härav finge styrelsen ifrågasätta, om riksdagen ej ville uppdraga åt Kungl. Maj:t att i de fall, där omständigheterna efter prövning i varje särskilt fall funnes vara sådana, att ackord borde medgivas, godtaga detta.

Statskontoret har i remissyttrande den 31 januari 1934 anfört, att, även om ett efterskänkande från kronans sida av viss del av överenskommen köpeskilling för försäld kronoegendom ur principiell synpunkt vore ägnat att ingiva vissa betänkligheter, det dock syntes statskontoret knappast vara rimligt, att kronan undandroge sig att medverka vid de stödåtgärder, som beslutats för att under rådande förhållanden bispringa nödställda jordbrukare. Särskilt i de fall, då enskild fordringsägare i sådant syfte nedsatt sina anspråk, syntes billigheten kräva, att även kronan medverkade till stödåtgärderna. I likhet med domänstyrelsen ansåge statskontoret, att prövning av dylika ärenden borde ske med hänsynstagande till de förhållanden, som i varje särskilt fall kunde föreligga. Då det ofta vore angeläget, att beslut i ärenden av berörda art meddelades utan tidsutdräkt, och då det följaktligen kunde vara förenat med betydande olägenhet att först behöva inhämta riksdagens medgivande, ansåge sig statskontoret — som icke heller kunde finna, att förevarande frågor vore av den allmänna vikt, att de på grund därav borde underställas riksdagen — böra hemställa, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen begära bemyndigande att efter närmare prövning i varje särskilt fall för kronans del biträda ackordsuppgörelser ifråga om köpeskillingar för kronojord.

Departements-
chefen.

Mot myndigheternas förslag i de under 1, 2 och 3 omförmälda ärendena har jag intet att erinra. Jag förordar alltså, att framställning i enlighet härmed nu avlåtes till riksdagen.

Likaledes tillstyrker jag domänstyrelsens av statskontoret biträdda förslag, att av riksdagen måtte begäras bemyndigande för Kungl. Maj:t att efter närmare prövning i varje särskilt fall för kronans del biträda ackordsuppgörelse ifråga om kronans fordringar för försälda kronoegendomar. Det synes mig dock vara lämpligt, att bemyndigandet begränsas att avse tiden till och med den 30 juni 1935.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

I. att för kronans del må godtagas

a) 20 procent ackord för kronans förberörda fordringsbelopp å 5 890 kronor hos Carl Henning Larsson, innehavare av försälda kronoegendomen $\frac{3}{10}$ mantal

Dagöholm nr 5 litt. Ab i Lerbo socken av Södermanlands län;

b) 20 procent ackord för kronans förberörda fordringsbelopp å 8,156 kronor 24 öre hos Swen Emil Carlströmer, innehavare av försålda lotten litt. B av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Spånga nr 1 i Lerbo socken av Södermanlands län;

c) 6 procent ackord för kronans förberörda fordringsbelopp å 20,425 kronor hos August Ludvig Carlsson, innehavare av den från arrendelotten 1 B eller Kerstintorp av Starby kungsladugård i Östergötlands län försålda lotten litt. Aa;

II. att kronans i de under I a) och b) avsedda fastigheterna kvarstående fordringsbelopp må gäldas enligt 22 § A i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., därvid amorteringsskyldighet skall inträda räknat från och med år 1934;

III. att Kungl. Maj:t må, under tiden till och med den 30 juni 1935, efter närmare prövning i varje särskilt fall för kronans del biträda ackordsuppgörelse i fråga om kronans fordringar för försålda kronoegendomar.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.